

Nikola Tanasić

Konferencija „Humanizam i posthumanizam“ na Filozofskom fakultetu

Na inicijativu i pod pokroviteljstvom američkog profesora antropologije H. Džejmsa Birksa (Državni univerzitet Njujork, Geneseo, SAD), a u organizaciji Srpskog filozofskog društva i Udruženja studenata filozofije Srbije, na Filozofskom fakultetu u Beogradu od 6. do 9. aprila ove godine održana je višedisciplinarna međunarodna konferencija posvećena humanizmu i posthumanizmu. Prema ideji organizatora: doc. dr Irine Deretić (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, Srbija) i dr Štefana L. Zorznera (Univerziteti u Jeni i Erfurtu, Nemačka) povod održavanja konferencije bila je dvestagodišnjica rođenja Čarlsa Darvina, ali se ona svojom problematikom i razmatranjima nije ograničila isključivo na domete i ograničenja Teorije evolucije, već je pre, u čast ovog znamenitog engleskog naučnika, za temu uzela preispitivanje poimanja čoveka i čovečanstva u današnjem svetu, čime se, najzad, i on sam bavio u svoje vreme.

Rad konferencije odvijao se u više sekcija. Istorijska se bavila višemilenijumskom tradicijom utemeljenja pojma čoveka i čovečnosti kroz različita shvatanja „humanizma“, kao i skorijim filozofskim pokušajima da se ovi pojmovi preutemelje, preispitaju, ili pak ukinu. Konceptualna se bavila različitim savremenim izazovima diskursa humanog i konkurentskim shvatanjima posthumanog kao pojma koji izranja iz specifičnosti i problema savremene epohe. Naročito zanimljiva bila je umetnička sekcija, koja se pitanju prevazilaženja humanog posvetila iz perspektive najplodnijeg tla za razvijanje ovakvih ideja – literature, filma i popularne kulture uopšte; dok je naučna sekcija dala prisutnima priliku da se poreklu i budućnosti čovečanstva, kao i njegovom teoretskom utemeljenju i poimanju, pristupi iz okrilja najnovijih naučnih saznanja i tehnoloških mogućnosti.

Konferencija se pokazala kao veliki uspeh filozofske zajednice u Srbiji, i to iz nekoliko razloga. Prvi i najočigledniji

može se potražiti u činjenici da su se pozivu na konferenciju odazvala neka od najuglednijih i najkompetentijih imena domaće i međunarodne filozofske scene. Sedamnaest gostiju iz sedam stranih zemalja (Nemačka, SAD, Grčka, Švajcarska, Austrija, Španija, Velika Britanija), poput akademika Evangelosa Mucopulosa, te profesora H. Džejsma Birksa, Karen Gloj, Regine Kather, Rafaela Ferbera, ili Rajnera Turnhera itd. imali su prilike da uporede stavove sa nekim od najpoznatijih članova srpske akademske zajednice, kao što su akademik Mihailo Marković ili profesori Vladan Perišić, Đuro Koruga, Vojislav Božičković, a od mlađih filozofa doc. dr Ivan Vuković, doc. dr Irina Deretić, doc. dr Miroslava Anđelković, Boris Bratina itd. Takođe, podjednako učešćem u globalnim manifestacijama obeležavanja Darwinovog jubileja i uopšte organizovanjem jedne stručne debate na veoma aktuelnu temu humanosti i pitanje o njenoj prevaziđenosti, organizatori su dokazali da je srpska filozofska scena dorasla izazovima savremenih dilema i spremna da se sa njima uhvati u koštac. Ono što, međutim, daleko najviše raduje jeste raznoobraznost pristupa, stanovišta i škola mišljenja koje su na konferenciji bile zastupljene i stavljene u neposredni dijalog, a koje se kreću u rasponu od antičkih, hrišćanskih i prosvetiteljskih zamisli humanizma, pa sve do njegovih savremenih preispitivanja iz pozitivističkih, marksističkih ili postmodernističkih perspektiva.

Tako su paralelno razmatrani, kako vrhunci lepe (i humanističke) umetnosti, od antičke tragedije do kulturnih ostvarenja filmske fantastike, kao i naučna istraživanja koja se graniče sa uobraziljom i maštom, poput DNK svesti ili mogućnosti modifikacije evolutivnog toka kako bi se na naučnu scenu vratila u moderno doba odbačena „Omega tačka“, sve to stavljeno u kontekst učenja velikih filozofa i neposrednu polemiku sa njima. Evolucija čovečanstva, njegova nesvodiva suština i odnos prema božanskom, njegovo samoispoljavanje kroz nauku, veru ili umetnost, ekologija, biopolitika i tehnofilna etika, problematika domašaja kloniranja, telesnih modifikacija ili veštačke inteligencije u temelju različitih koncepcija posthumanog, transhumanog i/ili metahumanog –

sve to spada u opseg tema o kojima se žučno raspravljalo u svečanoj sali Filozofskog fakulteta.

Gosti iz inostranstva ne samo da su sa sobom doneli neke od najsavremenijih i najaktuelnijih problema sa dnevnog reda velikih stranih univerziteta, već su se lično uverili da u njihovom raspravljanju u Srbiji imaju dorasle sagovornike i polemičke suparnike. Pored poslovičnog gostoljublja, domaćini su mogli pokazati, pre svega sebi, a zatim i drugima, da su sposobni da organizuju jednu konferenciju po svim međunarodnim standardima i tako dokažu da društvena i filozofska scena naše zemlje nije ni skrajnuta, ni učmala, ni provincijalna, kako bi se nekima moglo učiniti. Ovo se ne odnosi samo na sadržaj izlaganja i tematiku koja se uzimala u obzir, već i sam način organizovanja ovog događaja, gde su se tradicionalna i savremena filozofska učenja preplitala sa umetničkim izrazom i kritikom na jednoj, te savremenim naučnim otkrićima i istraživanjima na drugoj strani. U kontekstu goruće rasprave o vrednosti i valjanosti Teorije evolucije, Čarlsu Darvinu učinjena je najveća moguća pošta tako što njegova učenja nisu izlagana kao nedodirljivi i zapečaćeni eksponati u muzeju razvoja nauke, ili dogme o kojima nije moguće raspravljati, već upravo kao živa i delatna naučna paradigma koja povlači svoje posledice po savremeno društvo i ulazi u neposredni dijalog sa njegovim problemima, sumnjama i dilemama.